327. Nowe stanowiska *Rhantus consputus* (STURM, 1834) (*Coleoptera*: *Dytiscidae*) z Wyżyny Lubelskiej

New localities of *Rhantus consputus* (STURM, 1834) (*Coleoptera*: *Dytiscidae*) in the Lublin Uplands

KEY WORDS: *Coleoptera*, *Dytiscidae*, *Rhantus consputus*, water beetles, faunistics, Lublin Uplands, E Poland.

Rodzaj *Rhantus* DEJEAN, 1833 jest w Polsce reprezentowany przez 10 gatunków, w większości szeroko rozprzestrzenionych i stosunkowo pospolitych. *Rhantus consputus* (STURM) należy do taksonów stwierdzanych rzadko. W piśmiennictwie dostępnych jest ok. 20 oryginalnych doniesień, z obszaru: Pobrzeża Bałtyku, Pojezierza Mazurskiego, Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej, Niziny Mazowieckiej, Śląska Dolnego, Roztocza i Beskidu Zachodniego. Do czasu niedawnego stwierdzenia na Podlasiu (MIELEWCZYK 1998: Rocz. nauk. Pol. Tow. Ochr. Przyr. „Salamandra", **2**: 109-118.) po raz ostatni łowiono omawiany gatunek na Śląsku, w roku 1943 (BURAKOWSKI i in. 1976: Kat. Fauny Polski, Warszawa, XXIII, **4**: 1-307.; GALEWSKI 1957: Annls. zool., **16**, 17: 223-319).

Prowadząc w ostatnich latach badania na terenie Wyżyny Lubelskiej, stwierdziłem dwa nowe stanowiska *R. consputus*:

– Policzyzna ad Piaski (FB25), 6 IX 1999, 1♂ (leg., det. et coll. P. BUCZYŃSKI). Astatyczny zbiornik łąkowy w dolinie rzeki Giełczewki. Powierzchnia ok. 40 m^2, głębokość do 60 cm, dno piaszczyste, woda brunatna, przejrzysta. Roślinność: gęsty szuwar *Carex* sp. z domieszką *Equisetum* sp., obficie *Lemna minor* L. pH wody: 7,40; przewodnictwo elektrolityczne właściwe: 1270 $\mu S \cdot cm^{-2}$.
– Lublin (FB17), 31 VIII 2001, 1♀ (leg., det. et coll. P. BUCZYŃSKI). Rzeka Czechówka przy ogrodach działkowych „Młynarz". Uregulowana, szerokość ok. 150 cm, głębokość 20–50 cm, dno piaszczysto-gliniaste, nurt szybki, woda bezbarwna, lekko zmącona. Roślinność: przy brzegu podtopione trawy i miejscami *Veronica* sp.

Ze względu na charakterystyczne szczegóły budowy *R. consputus* i jego duże rozmiary (największy gatunek w rodzaju – długość ciała do 13 mm) można uznać, że mała liczba doniesień i ich brak w okresie ponad pięćdziesięciu lat, jest odbiciem rzeczywistej rzadkości tego gatunku. Tym bardziej interesujące są podane w niniejszej pracy stanowiska.

Paweł BUCZYŃSKI, Zakł. Zool. UMCS, Lublin

328. Nowe stanowisko *Lignyodes bischoffi* (BLATCHLEY, 1916) [= *Lignyodes slovacicus* DIECKMANN, 1970] (*Coleoptera*: *Curculionidae*) w Polsce oraz uwagi o jego biologii

New locality of *Lignyodes bischoffi* (BLATCHLEY, 1916) [= *Lignyodes slovacicus* DIECKMANN, 1970] in Poland with remarks on its biology

KEY WORDS: *Coleoptera*, *Curculionidae*, *Lignyodes bischoffi*, faunistics, bionomics, E Poland.

Lignyodes bischoffi (BLATCHLEY) jest gatunkiem ryjkowca ostatnio wykazanym z obszaru kraju, znanym dotychczas z dwóch stanowisk (GOSIK i in. 2001: Wiad. entomol., **20**, 1-2: 43-48). Biorąc pod uwagę brak informacji, prawie do końca lat dziewięćdziesiątych XX wie-

ku, dotyczących obecności tego chrząszcza w Polsce, a z drugiej strony dużą intensywność badań faunistycznych prowadzonych nad ryjkowcowatymi w okresie powojennym należy przypuszczać, że wymieniony takson pojawił się na tym terenie dopiero w ostatnich latach. Sugerują to odnotowane w krótkich odstępach czasowych (lata 1998–99) dwa już znane oraz kolejne trzecie niżej opisane miejsca jego występowania w kraju. Podobnie jak poprzednie (Białowieża, Lublin) nowo odkryte stanowisko znajduje się we wschodniej Polsce i jest drugim stwierdzeniem tego gatunku na Wyżynie Lubelskiej.

– Milejów (FB37), 23 VIII 2001, 1♀, znaleziona w godzinach porannych na szybie okiennej w mieszkaniu, prawdopodobnie dzień wcześniej przyleciała do światła przez otwarte wieczorem okno; 26–27 VIII 2001, 14 exx. (w tym 7♂♂), złowione do parasola entomologicznego przez otrząsanie owocujących, dolnych gałęzi, 50–60 letniego jesionu pensylwańskiego (*Fraxinus pennsylvanica* MARSH.), rosnącego przy drodze, w parku podworskim. Razem ze złowionymi okazami imagines zebrano 300 niedojrzałych nasion, z których aż 242 (około 81%) posiadało charakterystyczne czarne znamiona (1–3 na jednym skrzydlaku), będące efektem składania przez samicę jaj do ich wnętrza. Analizując następnie 20 tak uszkodzonych, wybranych losowo nasion wyizolowano z nich 14 jaj oraz 6 żywych larw (wszystkie prawdopodobnie w stadium L_1) tego gatunku. Na liściach badanego drzewa zauważono również liczne skupiska (po kilkadziesiąt na każdym listku) bardzo drobnych punkcików (perforowanych lub przesłoniętych tylko warstwą dolnej epidermy), które były śladami żeru uzupełniającego postaci doskonałych (coll. B. STANIEC).

Dokładną biologię (za BARGER & DAVIDSON 1967 i POIRAS 1991), rozsiedlenie oraz uwagi morfologiczne dotyczące *L. bischoffi* podają GOSIK i in. (2001: Wiad. entomol., **20**, 1-2: 43-48). Podobnie jak pozostałe taksony z tego rodzaju omawiany chrząszcz związany jest z różnymi gatunkami jesionów. W odróżnieniu od dwóch poprzednich przypadków odnalezienia tego owada w Polsce, kiedy trudno było określić gatunek jesionu, na jakim się on rozwija, w przypadku opisanym wyżej jest nim na pewno *Fraxinus pennsylvanica* (obserwowano pojedyncze samice składające jaja do jego nasion oraz obecność w nich stadiów rozwojowych). W świetle badań CLARKa (1980: Trans. Am. Entomol. Soc., **106**: 273-326.) jest to pierwszy, potwierdzony przypadek rozwoju tego ryjkowca na wymienionym gatunku drzewa. *L. bischoffi* poszukiwano również na rosnących w bliskim sąsiedztwie licznych i dorodnych jesionach wyniosłych (*Fraxinus excelsior* L.). Nie stwierdzono jednak obecności tego ryjkowca na tym rodzimym gatunku drzewa, choć w innych częściach Europy (Mołdawia, południowa Słowacja) taki związek troficzny był kilkakrotnie obserwowany.

Być może ma to związek z różnym okresem dojrzewania nasion obu wymienionych gatunków jesionów, który musi być skorelowany w czasie z przebiegiem owipozycji omawianego chrząszcza. Zauważono, bowiem, że spośród wszystkich przebadanych drzew z tego rodzaju tylko jedno – rosnący w okolicy okaz jesionu pensylwańskiego, miał w chwili obserwacji zielone (jeszcze nie dojrzałe) skrzydlaki, a tylko do takich samice składały jaja. Przebadano również już dojrzałe (suche) nasiona obu gatunków jesionów, które nie miały nawet śladów aktywności *L. bischoffi*. Prawdopodobnie, ze względu na stosunkowo szczupłą, odpowiednią bazę pokarmową, jaka była dostępna w okresie rozrodu tego gatunku, na nowo odkrytym stanowisku odnotowano tak duży procent porażonych przez niego nasion *F. pennsylvanica*. Jednak zagadnienie bionomii tego chrząszcza w warunkach klimatu Polski wymaga ciągle dalszych badań, głównie terenowych. Tym bardziej, że omawiany, ekspansywny, o poważnym znaczeniu gospodarczym ryjkowiec, przypuszczalnie już w krótkim czasie zasiedli obszar całej Polski, a na pewno znaczną jej część.

Bernard STANIEC, Zakł. Zool. UMCS, Lublin